

Bortnyik Sándor (1893-1976)

Strand-dáma

Olaj, vászon, 51x71 cm
Jelezve balra lent: Bortnyik

Kiállítva:

- A Művészcsoporthok 1931. évi kiállítása, Múcsarnok, Budapest, 1931. febr. 22 – márc. 22., katalógus: X. terem. 10.
- Az új magyar művészet keresztmetszete 1932-ben. Tamás Galéria, Budapest, 1932., katalógus: 8.

Reprodukálva:

- Uj Szin modern művészeti folyóirat, 1/1, 1930. október, 21.

Kikiáltási ár: 9 500 000 Ft / 35 849 EUR

„Bortnyik Sándor: festés, grafika, reklám”

Bortnyik 1928-ban indult Műhely elnevezésű magániskolája, a weimari majd dessau Bauhaus elveinek magyarországi meghonosítójaként vált ismertté. A tervezett össz-művészeti program részeként Bortnyik a festés, a grafika és a reklám oktatását vállalta. Az iskola kitűnő tanári gárdájában szerepelt többek között Hevesy Iván a művészettörténet és a film, valamint Molnár Farkas az elementáris építéset oktatójaként. Tanítványai között pedig ott volt a később Victor Vasarelyként elhíresült Vásárhelyi Győző is. Bortnyik az öncélú művészet hagyományos elvével szemben a „művészet mint eszköz” programjával lépett fel. Iskolájában elsősorban alkalmazott grafikusokat képzett, a reklám robbanásszerűen fejlődő igényeinek kielégítésére. A kereskedelmi célú modern művészi plakát hazai elterjedése és sikere, elsősorban Bortnyik és Berény Róbert reklámgrafikai munkásságán alapult. Ilyen irányú tevékenységük eredményeit táblaképfestészetükben is sikerrel kamatoztatták.

Jazz-modern style

A radikális társadalmi változások szükségszerűségét hirdető avantgárd mellett, az 1920–30-as évek fordulójának művészeti irányzatai közül emelkedtek ki a szenttelen új tárgyilagosság (Neue Sachlichkeit) és a látványos dekorativitással büszkélkedő art-deco, egymásra is ható áramlatai. A francia modernizmus hagyománytisztelő forrásaiból táplálkozó art-deco elsősorban az építéset, a tárgykultúra és az alkalmazott művészetek területén terjedt el, de beszűrődött a képzőművészet világába is. A „zigzag modern” és „jazz-modern style” néven is emlegetett stílus a jazzkorszak nagyvárosi életérzését közvetítette. Tipikus témái között szerepeltek a cirkus, a strand és a sport világának jelenetei is.

Bortnyik Sándor: Strandon, 1930, Nógrádi Történelmi Múzeum, Salgótarján

„Már most, ha körülnézünk egy kissé a művész, helyesebben a festő szemével (hiszen közülünk ő lát legélesebben, minthogy a vizuális élmény egyik főforrása az ő művészetének!), igazán nem kell hosszasan bizonygatnunk, hogy nemcsak belső életünk, de a külső világ képe is alaposan megváltozott körülöttünk. Az új architektúra, a modern város, a vakító fényjátékok, a közlekedés szédítő ritmusa, az akciók százait mutogató divat, a mozi fantasztikus jelenetei, a modern táncok, a görög testkultúrát is túlszárnyaló sportlátványosságok – mindez annyi új színt, annyi új vizuális élményt kínál a festő szemének, amennyit a tegnapi művész még álmában sem álmodhatott.” (Rózsa Miklós 1930)

„Stranddáma” a „Műhelyből”

Bortnyik *Stranddáma* című festménye nemcsak stílusában jellegzetes art-deco mű, de a címválasztás is érzékletesen mutatja a művész korszellem iránti érzékenységét és naprakész modernségét. „Az absztraktabb irányok képviselői közül Bortnyik Sándor stilizált strandolója árulja el a legőszintébb meggyőződést, a legalaposabb kultúrát, és mutatja az új dekoratív freskóstílus felé vezető utat.” – írta Mihályfi Ernő 1930-ban Bortnyik egy azonos témájú kompozíciójáról, mely a Képzőművészek Uj Társaságának januári kiállításán szerepelt.

Bortnyik *Stranddámája* először 1930 októberében az Uj Szin modern művészeti folyóirat mutatványszámában került bemutatásra, majd 1931 tavaszán szerepelt a művészcsoporthok múcsarnoki kiállításán. Külön érdekesség, hogy a festményt ekkortájt megőrkítő üveg diaposzítív évtizedeken át oktatási célokat szolgált és máig fennmaradt az ELTE Művészettörténet Tanszékének diatárában. Rum Attila

